آیت‌الله‌حاج سید جواد فقیه سبزواری

چراغی که خاموش شد

شریفی: مرحوم آیت‌الله حاج سید جواد سبزواری از مدرسان بنام حوزه علمیه مشهد بشمار می روند و فقدان ایشان به منزله خاموش شدن یکی از چراغ‌های معنوی حوزه است.

غلامرضا جلالی از پژوهشگران دفتر تبلیغات اسلامی مشهد، ضمن بیان مطلب فوق در گفتگو با خبرنگار ما افزود: حاج سید جواد فقیه سبزواری، فرزند آیت‌الله میرزا حسین فقیه سبزواری است و ایشان یکی از علمای بزرگ دوره پهلوی و از مراجع تقلید زمان خود می‌باشند.

جلالی با بیان اینکه آیت‌الله حاج سید جواد از کسانی بود که علم و تقوی را با یکدیگر توام ساخته بود، خاطرنشان کرد: ایشان علاوه بر شاگردی در محضر پدر از محضر بزرگانی چون آیت‌الله میلانی و آیت‌الله حاج شیخ هاشم قزوینی نیز بهره بردند.

این پژوهشگر و نویسنده افزود: مرحوم حاج سید محمد جواد درس‌های سطح تا کفایه را تدریس می‌کرد و از آنجا که تدریس ایشان به طور مرتب طی چهار دهه ادامه داشت فضلای زیادی را توانستند در مکتب خود تربیت کنند.

وی با بیان اینکه تواضع، فروتنی، متانت و رعایت مسائل اخلاقی از ویژگی‌های ممتاز ایشان بود افزود: بارها گفته شده که کسی درشتی ایشان را در حلول حیات ندید و همین امر باعث شد که مرحوم دوستداران و شاگردان زیادی داشته باشد و علاوه بر این، می‌توان گفت که به طور کلی مرحوم حاج سید جواد با علمای عصر خود حشر و نشر فراوان داشت و یکی از دوستان بسیار نزدیک ایشان استاد برجسته علوم ادب حوزه استاد حجت هاشمی بود که دوستی آنان قریب پنجاه سال دوام داشت. جلالی درباره زندگی شخصی آیت‌الله حاج سید جواد گفت: زندگی شخصی ایشان بسیار ساده بود و درهای خانه آن مرحوم در خیابان خسروی همیشه به روی مراجعین باز بود و در حقیقت به واسطه تسامح، خویشتن‌داری و به دلیل سعه صدری که داشتند توانستند با افراد مختلف و جریانات فکری مختلف مرتبط باشند.

وی در پایان افزود: نوع رفتار ایشان بسیار موثر بود و باتوجه به منش و بینشی که داشتند، باید ایشان را از اسوه‌های حسنه بشمار آورد.

گفتنی است که آیت‌الله حاج سید جواد سبزواری چندی پیش پس از عمری تدریس و تربیت شاگردان بسیار درگذشت.

همایش بین‌المللی «طبیعت در هنر شرق» آغاز به کار کرد

اکرم محمدی - همایش بین المللی «طبیعت در هنر شرق» روز یکشنبه باحضور جمعی از هنرمندان، استادان دانشگاه و صاحب نظران در تالار وحدت تهران گشایش یافت. «غلامحسین ابراهیمی دینانی» در این همایش بر پیوند ماهوی هنر با واقعیت تاکید کرد و گفت: عده‌ای هنر را برخاسته از خیال می‌پندارند اما هنر ریشه در واقعیت دارد.

وی افزود: بخشی از واقعیت به معنای امر موجود است و آنچه پیرامون ما است از همین رو واقعی است، اما گستره واقعیت دایره وسیع‌تری را دربر دارد.

او گفت: واقعیت شامل آنچه در گذشته بوده است و آنچه در آینده خواهد بود نیز می‌شود، به این ترتیب با نگره‌ای دقیق‌تر می‌توان گفت واقعیت شامل آنچه می‌تواند موجود باشد نیز می‌شود.

«بهمن نامور مطلق» دبیر کل همایش نیز با اشاره به ضرورت موضوعی این همایش گفت: فرهنگستان هنر بر اساس ضرورت بازآفرینی پیوندهای فرهنگی با کشورهای شرقی که از دوران صفویه تاکنون منقطع شده است، به برگزاری این همایش اقدام کرد.

وی افزود: هنر ایران همانند بسیاری از عرصه‌های دیگر در دهه‌های اخیر تنها از رویکردهای هنری غرب بهره‌مند بوده است در حالی که تعدد فرهنگ‌ها حتی برای کشورهای غربی نیز یک ضرورت است زیرا هریک از فرهنگ‌های بشری هرگاه با بن‌بست روبه‌رو شده، به فرهنگ دیگری رجوع کرده است. نامور مطلق افزود: فرهنگستان هنر تلاش می‌کند تا با ایجاد مجدد این پیوند، بر غنای فرهنگی و تنوع هنری کشور بیفزاید زیرا این فرهنگستان رویکرد به هنر غرب را نیز نفی نمی‌کند.

«نوشین دخت نفیسی» دبیر علمی همایش نیز با اشاره به فعالیت‌های فرهنگستان برای برپایی این همایش گفت: حدود ۵۰ مقاله از کشورهای مختلف جهان از جمله ژاپن، چین، هند و فرانسه به دبیرخانه همایش ارسال شد.

گفتگو با دکتر مهدی مشکوة الدینی استاد زبان شناسی

■ شریفی

فهم هر پدیده در گرو درک زبان است

اشاره: «سیر زبان شناسی»، «ساخت آوایی زبان»، «دستور زبان فارسی برپایه نظریه گشتاری» و «فرهنگ فارسی- چکی» از جمله آثار دکتر مهدی مشکوة الدینی استاد زبان شناسی دانشگاه فردوسی مشهد است. وی در سال تحصیلی ۸۴-۱۳۸۳ عنوان استاد نمونه کشوری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری را کسب کرد. دکتر مشکوة‌الدینی سالهای چندی در کشورهای انگلستان، آمریکا و چک به مطالعات زبان‌شناسی در زمینه‌های مختلف و از جمله در زمینه برخی نظریه‌های زبان‌شناسی و به کارگیری آنها در توصیف زبان فارسی به تحقیق اشتغال داشت. وی ضمن تدریس و پژوهش در سمت‌های مدیر گروه زبان‌شناسی، معاون آموزشی و رئیس دانشکده ادبیات و علوم انسانی و چند سمت دیگر خدمت نمود. با توجه به تاثیر زیاد «زبان‌شناسی» بر سایر علوم و به ویژه بر مطالعات فلسفی، اکنون این علم که روزگاری مهجور بود در کانون توجهات قرار گرفته است و بسیاری بر این عقیده‌اند که زبان کلید فهم بسیاری از علوم و بسیاری از راز و رمزهایی است که در بافت آنها دشوار می‌نماید. در حقیقت زبان‌شناسی به هر فردی و با هر میزان سوادی کمک می‌کند تا آنچه را می‌خواند و می‌شنود بهتر دریابد و آنچه را می‌گوید دقیق‌تر بیان کند چرا که واژه‌ها اگرچه در حکم نشانه‌ها هستند اما این نشانه‌ها خود روشن‌گر و توضیح دهنده‌اند با توجه به این ملاحظات در گفتگوی حاضر جهت آشنایی خوانندگان عزیز با این دانش مباحثاتی درباره جایگاه و نقش زبان و تاریخچه زبان‌شناسی مطرح شده و از سوی دکتر مشکوة‌الدینی مورد بررسی قرار گرفته است. گفتنی است که اگر این دانش بیشتر به کار تطبیق بپردازد و آموزه‌های نوین را با مباحث الفاظ در علم اصول فقه و گنجینه ادبی اسلامی که در لابلای دانش‌های مختلفی چون علم‌اللغة، صرف و نحو و معانی بیان و بلاغت و تفسیر مطرح شده مقایسه و تطبیق نماید، هم به روند بومی شدن و ابتکار ونوآوری نزدیک خواهد شد و هم تاثیر و کاربرد گسترده‌تری از آنچه امروزه در ایران دارد پیدا خواهد کرد.

● کسی که زبان را بفهمد قادر است هرموضوعی را بهتر بفهمد و راحت بیان کند و گسترش مهارت‌های گفتاری و نوشتاری می‌تواند موفقیت‌های زیادی را در عرصه‌های مختلف در پی داشته باشد

با وجود اینکه عمر «زبان» به هزاران سال می‌رسد و بشر از دیرباز به طور همه جانبه با مسئله زبان درگیر بوده است، اما مطالعه زبان از منظر علمی سابقه چندانی ندارد. البته می‌دانیم که افلاطون و ارسطو به این مقوله پرداخته‌اند با این حال در طول تاریخ آنچنان که انتظار می‌رود توجهی به زبان نشده است و در نتیجه «زبان» دیرتر از سایر موضوعات به عنوان یک موضوع علمی شناسایی شد به نظر شما علت این امر چیست؟

البته نمی توان گفت که زبان دیر بصورت یک پدیده علمی درآمد چون پس از اینکه افلاطون، اسم و فعل را در زبان شناسایی کرد و پس از او ارسطو حرف را بر این دو مقوله افزود، سوفسطائیان نیز به زبان توجه کردند، آنها هم به ویژگی‌های واژگان و هم به ساخت جملات توجه داشتند و مطالعاتی در این دو حوزه انجام دادند. پس از آنها باز دستورنویسان بنامی مثل تراکس ظهور کردند. در مجموع این کوشش‌ها و مطالعات سرآغاز مطالعات زبان محسوب می‌شود. بنابراین می‌توان گفت که زبان نیز به عنوان یک علم هم پای سایر علوم قدم به عرصه گذاشته و انسان به عنوان موجودی هوشمند به اهمیت زبان و جایگاه آن پی‌برده اما همانطور که در سده بیستم تمام حوزه‌های علمی متحول شدند یعنی همان‌گونه که نگرش انسان نسبت به پدیده‌های علمی شکل تازه‌ای به خود گرفت، نسبت به زبان هم این تحول صورت پذیرفت و مطالعات علمی در این رشته وارد قلمرو جدیدی شد. ما وقتی از زبان‌شناسی صحبت می‌کنیم عمدتا به یافته‌های جدید در این عرصه نظر داریم حال آنکه این مطالعات از جهتی به سه هزار سال قبل می‌رسد. می‌دانیم که در هند باستان دستور زبان سنسکریت توسط «پانینی» نوشته شد و این دستور فوق‌العاده دقیق بود. در قرن بیستم به دلیل گسترش مطالعات زبان‌شناسی عرصه‌های تازه‌ای در این دانش کشف شد. زبان به تعبیری با تمام تار و پود زندگی انسان، در هم تنیده شده است و در واقع مثل خون در اندام زندگی انسان جریان یافته، انسان در کودکی زبان را فرا می‌گیرد و آنگاه در سطوح مختلف زیستن و در مراتب گوناگون در هنگام مواجهه خود با مسائل، از زبان بهره می‌گیرد. کارکردهای زبان و نقش آن در عرصه‌های مختلف علم بیشتر از آن است که بتوان در اینجا به آن پرداخت به طور کلی زبان همیشه با ماست و به همین دلیل حتی ناخواسته مجبوریم همیشه به این همراه خود توجه کنیم و به آن بیندیشیم.

در بررسی تفاوت زبان‌شناسی مدرن و زبان‌شناسی سنتی به چه نکات مهمی می‌توان اشاره کرد؟

نسبت زبان‌شناسی جدید با قدیم مثل نسبت همه علوم جدید با قدیم است. مثل پزشکی جدید با پزشکی قدیم، مثل نجوم جدید با نجوم قدیم و غیره. با این حال زبان‌شناسی جدید بسیاری از اصطلاحات و مفاهیم گذشته را وام گرفته و پایه‌های خود را بر اساس مطالعات گذشته استوار کرده است. اصولا آنچه در طول چند هزار سال در مطالعات زبان مهم بوده، بررسی ساخت واژه و نیز چگونگی پیوند واژه در جمله و دسته‌بندی واژه‌ها در مقولات چندگانه، اسم، فعل، حرف، قید و... است که اینها بسیار حائز اهمیت می‌باشد. دسته‌بندی واژه‌ها که در مطالعات گذشته صورت گرفته، هنوز هم معتبر است و فقط ممکن است تغییری در بخشی از این تقسیم‌بندی ایجاد شده باشد. بنابراین تا حد زیادی مطالعات زبان‌شناسان در گذشته موثر بوده ولی دقت علمی و صراحتی که اکنون در بخش‌های آواشناسی، نحوی و واژگانی (معنایی) مشاهده می‌شود در گذشته وجود نداشت. آنچه جدید است پدیدار شدن قلمروها و گستره‌های جدیدی است مثل زبان‌شناسی تاریخی، زبان‌شناسی اجتماعی، زبان آموزی، روانشناسی زبان که با دقت، گستردگی و عمق بیشتر مطرح شده است.

در گذشته به تمامیت زبان توجه نمی شد؟

بله، همین طور است امروزه همه جنبه‌های زبان مورد توجه قرار می‌گیرد و این یافته‌های جدید در مطالعات سایر علوم بسیار مهم تلقی می‌شود مثل بهره‌گیری از زبان‌شناسی در آموزش زبان دوم و در گسترش مهارت سخنگویی توسط سخنگویان بومی و نیز نحوه بکارگیری آن در گفتاردرمانی و آسیب‌های زبانی، در مطالعات رایانه‌ای و در ترجمه نیز زبان‌شناسی کاربرد زیادی یافته است.

با توجه به اینکه ما فارسی‌زبانان دارای متون ارزشمند ادبی هستیم، انتظار می‌رود که در زمینه زبان‌شناسی نیز دارای سابقه‌ای باشیم در حالیکه ظاهرا اینطور نیست؟

در سده‌های گذشته توجه به زبان در اصل از طریق ادبیات عینیت پیدا می‌کرد، یعنی زبان به طور طبیعی رشد و گسترش می‌یافته و در گفتار و نوشتار ظاهر می‌شده. این اصل درباره زبان فارسی هم صادق است اما مطالعه زبان به عنوان یک علم در زبان فارسی با وجود گنجینه پربار ادبی‌اش سابقه زیادی ندارد. کمی بیش از یکصد سال پیش، نخستین

● به طور کلی زبان همیشه با ماست و به همین دلیل حتی ناخواسته مجبوریم همیشه به این همراه خود توجه کنیم و به آن بیندیشیم

● زبان نه یک عضو فیزیکی، بلکه یک عضو ذهنی است که به صورت یک ساخت مشخص در ذهن جای گرفته و پس از تولد کودک (به طور تقریبی از یک سالگی تا ۵ سالگی) این عضو ذهنی و توانایی ذاتی رشد می کند

دستور زبان فارسی در استانبول توسط میرزا حبیب اصفهانی نوشته شد اما بعد زبان‌شناسان فارسی وارد مرحله تازه‌ای شدند. (البته پژوهشگرانی چون ابن‌سینا در زمینه آواشناسی و معناشناسی به زبان فارسی توجه کرده بودند) از ۵۰ سال پیش ایرانیانی که در خارج با مطالعه زبان آشنا شده بودند به ایران بازگشتند و در دانشگاه‌ها به تدریس و تحقیق در این‌باره پرداختند. ما می‌بینیم که اکنون نظریات گوناگون زبان‌شناسی را این افراد در مطالعات خود لحاظ کرده‌اند و زبان فارسی را بر اساس این نظریات توصیف و تبیین و تحلیل نموده‌اند. دکتر علی اشرف صادقی، دکتر باطنی، دکتر میرعمادی و خودبنده از جمله کسانی هستیم که دستور زبان فارسی را برپایه نظریه‌های زبان‌شناسی ارائه کرده‌ایم. در زمینه آواشناسی نیز این اتفاق رخ داده در زمینه نظریات زبان نیز می‌بینیم که آخرین نظریات زبان‌شناسی دارد تدریس می‌شود اما چون این نظریه‌ها در سطح دانشگاه‌ها ارائه می‌شود مردم چندان با آنها آشنایی ندارند. من فکر می‌کنم در چند سال دیگر ثمره این کوشش‌ها و تلاش‌ها به طور محسوس آشکار خواهد شد. یکی از نظریات مطرح، نظریه همگانی‌های زبانی است و با توجه به اینکه این دیدگاه و مقایسه همگونی‌ها و ناهمگونی‌های زبانی می‌تواند در مطالعات زبان بسیار موثر باشد، بنده اخیرا دستور زبان فارسی را بر اساس همین نظریه تحلیل کرده‌ام که به زودی چاپ خواهد شد. این نظریه شناخت بهتری به ما می‌دهد و کارایی بیشتری دارد.

رویکرد شما به زبان چگونه است، آیا این رویکرد علمی است یا فلسفی و یا ادبی؟

به نظر من ما باید به زبان به عنوان یک پدیده طبیعی نگاه کنیم. توجه من به زبان مثل بسیاری از زبان‌شناسان معاصر، از این منظر است که زبان یک پدیده ذاتی و زیستی و همراه انسان است که در اصل بصورت صوتی ظاهر می‌شود ولی برپایه برخی ویژگی‌های زیستی در انسان به صورت نسل به نسل در یک روند تکاملی مثل سایر اعضاء رشد پیدا می‌کند. منتها زبان یک عضو فیزیکی نیست بلکه یک عضو ذهنی است. زبان به صورت یک ساخت مشخص در ذهن جای گرفته و پس از تولد کودک (به طور تقریبی از یک سالگی تا ۵ سالگی) این عضو ذهنی و توانایی ذاتی رشد می‌کند. البته این به شرطی است که کودک در معرض زبان قرار بگیرد. در غیر این صورت زبان‌آموزی امکان‌پذیر نخواهد بود هرچند توانش زبانی همچنان در آنها وجود دارد. البته کودک مهارت‌های گفتاری را طی مراحل مختلفی چه بصورت رسمی و چه به صورت غیر رسمی از طریق ارتباطات خانوادگی و اجتماعی می‌آموزد. در واقع ابزار اصلی زندگی ما برای ایجاد ارتباط و برای تفکر به ویژه در سطوح پیچیده‌تر همین زبان است و هدف این است که همین پدیده که خود دارای گستردگی و پیچیدگی است شناخته شود.

نثری که شما بکار می‌گیرید بسیار دقیق و علمی است به عبارت دیگر همه ویژگی‌های نثر «علمی» در نوشته‌های شما به چشم می‌خورد و این مسئله زمانی آشکار می‌شود که تعاریف ارائه شده از سوی شما را با سایر تعاریف مقایسه کنیم. اگر ممکن است درباره این شیوه و این دقت‌نظری که داشته‌اید توضیحی بدهید؟

در واقع همه زبان‌شناسان می‌کوشند تا نثر دقیقی را برای بیان مقولات زبان‌شناسی ارائه کنند چون به هرحال زبان‌شناسی ادعای علمی بودن دارد و این مسئله ارائه تعاریف دقیق را الزام‌آور می‌کند. در غیر این صورت توصیف و تبیین ما جنبه ذهنی خواهد داشت و نه علمی. بنابراین من هم مانند سایر همکارانم تلاش می‌کنم که ابتدا مفاهیم زبان‌شناسی را به درستی و به خوبی درک کنم و سپس این ادراکات را به همراه دریافت‌های خود به نحو روشن و البته دقیق ارائه دهم. در یک نوشته علمی حشو و زواید اندک است و یا گاه توضیحات اضافی به کلی حذف می‌شود. اگر به زعم خوانندگان نثری که من استفاده می‌کنم دارای این ویژگی‌هاست باید بگویم که از این بابت خوشحالم.

شما به عنوان کسی که سالهاست به مطالعات زبان اشتغال دارید چه توصیه‌ای می توانید برای علاقه‌مندان به این دانش داشته باشید؟

همانطور که اشاره کردم زبان بسیار گسترده است و تقریبا در همه جا ما ردپای زبان را می‌بینیم. به نظر من توجه به زبان تنها نباید از سوی عده خاصی صورت گیرد. همه کسانی که در علمی توانایی دارند در فهم و بکارگیری زبان آن علم هم توانایی دارند. کسی که زبان را بفهمد قادر است هرموضوعی را بهتر بفهمد و راحت‌تر بیان کند و گسترش مهارت‌های گفتاری و نوشتاری می‌تواند موفقیت‌های زیادی را در عرصه‌های مختلف در پی داشته باشد. بنابراین به نظر من زبان‌شناسی کمک می‌کند ما هر موضوعی را خیلی دقیق‌تر و ساده‌تر بفهمیم و با جهان پیرامون خود ارتباط پیدا کنیم.

دین و خرافه‌زدایی

محمدرضا تقوایی: خرافه و خرافه‌گرایی از دیرباز در هر جامعه‌ای وجود داشته و همچنان وجود دارد. خرافات در میان ملت‌ها و جوامع بستگی به نوع تفکر و نگرش و فرهنگ و آداب و سنن آنان دارد ولی آنچه که ممکن است بین جوامع مختلف، متفاوت باشد رواج کم یا زیاد بودن خرافات در میان آنان است. جامعه‌شناسان گفته‌اند هر چه سطح فرهنگ جامعه‌ای پایین‌تر باشد در آن جامعه خرافه‌گرایی رواج بیشتری دارد. چون خرافه‌گری امری موهوم و زائیده جهل است و تا زمانی که علم مطلق نصیب بشر نگشته انسانها پیوسته گرفتار اوهام و اباطیل خواهند بود. اسلام از بدو ظهور با تمام قدرت و توان با این شیوه غلط به مبارزه برخاست و درصدد بر آمد تا فکر بشر را از آلودگی‌ها و اوهام پاک کند و در جهت تعقل‌گرایی و حکمت و منطق هدایت نماید که نمونه عملی آن را می‌توان در برخورد با بعضی از اوهام ازسوی پیامبر اسلام مشاهده کرد. هنگامی که فرزند پسر رسول خدا(ص) از دنیا رفت مرگ او مصادف با خسوف اتفاق افتاد. مردم گفتند: ماه‌گرفتگی به خاطر مرگ فرزند پیامبر است. حضرت دستور داد مردم در مسجد اجتماع کنند و به آنها فرمود: ماه‌گرفتگی هیچ ارتباطی با مرگ فرزندم ندارد بلکه ماه طبق نظام الهی گاه می‌گیرد و زمان معین غروب می‌کند.

بالاخره از دیدگاه اسلام هر عمل اعم از گفتار، رفتار و اعتقاد که برخلاف مبانی دینی عقلی باشد خرافه است.

کسانی که خرافات را با دین مرتبط می‌دانند، یا دین را درست نشناخته‌اند، یا مغرضانی هستند که با ایجاد شبهه و شائبه می‌خواهند چهره پاک دین را آلوده و مشوش سازند. توصیف قرآن به کتاب حکیم به خاطر استحکام و قوام آن است که هرگونه خرافه و باطل را از خود دور می‌سازد. قرآن به کفار که هدایت را در تقلید از نیاکان -که خود امری خرافی است- می‌دانند انتقاد می‌کند و می‌گوید چرا شما راه تقلید در پیش گرفته‌اید؟ آنان در جواب گفتند: « بل قالو انا وجدنا ابائنا علی امة و انا علی اثارهم مهتدون». ما نیاکان خود را بر مذهبی یافتیم و ما نیز به آثار آنها هدایت شده‌ایم. در حقیقت آنها دلیلی جز تقلید کورکورانه از پدران و نیاکان خود نداشتند، در حالی که در مسائل اعتقادی و زیربنایی فکری هیچ انسان فهمیده و آزاده‌ای نمی‌تواند متکی بر تقلید باشد آن هم تقلید جاهل از جاهل.

به طور کلی تمام قرآن و حتی ماجراهای عجیب تاریخی آن از هرگونه خرافه و مطالب بی‌اساس و ساختگی مبرا است و پر از نکات سازنده و تربیتی است.

نخستین درس این داستانها همان شکستن سد تقلید و جدا شدن از هم رنگی با محیط فاسد است. اصولا انسان باید سازنده محیط باشد نه سازش‌کار با محیط و به عکس آنچه سست عنصران و کوته‌بینان فاقد شخصیت‌های علمی می‌گویند خواهی نشوی رسوا، هم‌رنگ جماعت باش ولی ما تمام نکات دقیق را در داستان عجیب تاریخی اصحاب کهف به وضوح می‌بینیم. اسلام به شدت با تقلیدهای کورکورانه و هم‌رنگ شدن با جامعه منحط به مبارزه برخاست و بشر را به تعقل‌گرایی و منطق متوجه ساخت. قرآن با ندای بیدارکننده توحید انسان را به خود آورد و غل و زنجیرهایی که خود به دست خویش برگردن و دست و پا افکنده بود بگشود. الذین یتبعون الرسول النبی... یا مرهم بالمعروف و ینهیهم عن المنکر و یحل لهم الطیبات و یحرم علیهم الخبائث و یضع عنهم اصرهم و الاغلال التی کانت علیهم (اعراف آیه ۱۵۷) به آنها فهماند که چه کسی قادر است آدمی را از سختی‌ها و محنت‌های روزگار و بن‌بست‌های زندگی نجات دهد و بایستی در حوادث ناگوار به چه کسی پناه برد و چه منبع قادر و مهربان و آگاه شایسته است که وی را به یاری بخوانی و ندای تو را بشنود و تو را پاسخ گوید.

ان الذین تدعون من دون الله عباد امثالکم فادعوهم فلیستجیبوا لکم ان کنتم صادقین (اعراف آیه ۱۹۴) انسان را از بندگی بندگان آزاد ساخت و به بندگی آفریدگار خویش کشانید و رشته وابستگی به امیدگاه‌های موهوم را بگسست و او را به پناهگاهی بایسته و شایسته ربط داد و به او فهماند که در گرفتاری‌ها و مشکلات زندگی باید به کجا ملتجی شد و به او گفت: هر التجایی که توام با تلاش و کوشش نباشد بی‌ثمر خواهد بود و به طور کلی هر التجایی که مبنای دینی و

اعتقادی نداشته باشد باطل و خرافه خواهد بود. چون دین اسلام بر مبنای حقیقت و واقعیت و مبتنی بر اصول عقلی آدمیان استوار گردیده است.

برگی از دیروز (۱۶)

ارتباط شاه با ثریا تا ۱۵ سال پس از طلاق

■ برگرفته از کتاب از طاووس تا فرح
■ نوشته محمود طلوعی

ثریا (همسر دوم شاه) در هر دو کتاب خود مطالبی را ناگفته گذاشته وازجمله از ارتباطات مستقیم و غیرمستقیم خود با شاه پس از جدایی و همچنین دریافت هدایای نقدی و جنسی از وی سخنی به میان نیاورده است.

علم وزیر دربار شاه در یادداشت‌های خود به بعضی از این ارتباطات اشاره کرده که دو مورد آن به شرح زیر است:

دوشنبه ۲۲ دی(۱۳۵۴) ملکه سابق ثریا نامه‌ای نوشته و درخواست کرده است آپارتمانی برایش در پاریس بخریم.

شاه موافقت کرد و به من دستور داد که ترتیبات لازم را بدهم.

«دوشنبه ۳۰ آبان (۱۳۵۵) ... گزارش دادم که ثریا ملکه سابق وضع مالی وخیمی دارد و تقاضای مقرری ماهانه‌ای بالغ بر شش هفت هزار دلار کرده است.

شاه گفت: با آن همه پولش چه کرده است؟

همین چندی پیش بود که ۱/۵ میلیون دلار برای او فرستادید.

آن پدر مفت خودش هرچه دارد از او می‌گیرد و فرصتهای او را برای خوشگذرانی نابود می‌کند!

به جز این موارد که علم در یادداشت‌های خود به آن اشاره کرده است، از یک منبع نزدیک به دربار سابق که اکنون در خارج از کشور اقامت دارد شنیدم که شاه تا ده پانزده سال بعد از جدایی از ثریا هم در مسافرتهای خود به خارج با او تماس داشته و بارها در سوئیس با او ملاقات کرده و خاطرات خوش گذشته را با وی تجدید نموده است. در این ملاقاتها شاه هدایای گرانبهایی هم به ثریا داده است، که علم یا از آن اطلاع نداشته و یا نخواسته است در یادداشت‌های خود به آن اشاره کند.

در قسمت دیگری از این کتاب و به نقل از کتاب خاطرات ثریا آمده است: اشرف (خواهر شاه) این «جوجه اردک سیاه» در تمام دوران کودکی اش مجبور بود بلهوسی و اذیت و آزارهای خواهر بزرگترش را تحمل کند.

شاهد این مدعا ماجرایی است که حتی امروز هم یادآوری آن مرا خشمگین می‌سازد و این قصه و افسانه نیست، عین واقعیت است: هنگامی که دو دختر جوان به سن ازدواج می‌رسند، رضاشاه آن دو را به دفترش می‌خواهد و دو مرد جوان را به آنها معرفی می‌کند و می‌گوید: اینها همسران آینده شما هستند، امیدوارم شما را خوشبخت کنند.

یکی از آنها علی قوام پسر یکی از ملاکین بزرگ و دیگری فریدون جم پسر یکی از وزیران است. شمس می‌بایست با علی قوام که بزرگتر است ازدواج کند و اشرف با جم جوان.

شب، قبل از انجام مراسم ازدواج دوگانه، شمس پیش مادرش می‌رود و می‌گوید: من مردی را که پدرم برایم درنظر گرفته نمی‌خواهم آن یکی را می‌خواهم! مال اشرف را... تاج‌الملوک که هرگز چیزی را از دختر بزرگش مضایقه نکرده است پیش شوهرش می‌رود و پافشاری می‌کند که آرزوی بچه لوس برآورده شود. رضا شاه به این تقاضا گردن می‌نهد و اشرف در آخرین لحظه مجبور می‌شود نامزدش را به شمس واگذارد و با نامزد او که جذابیتی نداشت ازدواج کند.

این ازدواج دوگانه، فقط تا زمانی که رضاشاه بر تخت سلطنت ایران استوار بود دوام یافت و بعد از استعفای اجباری و تبعید او از ایران به جدایی انجامید.

در سال ۱۹۴۶ شمس بدون توجه به مخالفت برادر با نوازنده جوانی ازدواج کرد و برای دورماندن از خشم او به قاهره رفت. در این میان فوزیه همسر مصری شاه هم به حالت قهر از تهران رفت و اشرف بانوی اول دربار شد.

تازه‌های کتاب

نصرت‌الله معینیان به روایت اسناد ساواک

ناشر: مرکز بررسی اسناد تاریخی وزارت اطلاعات
قیمت: ۱۸۰۰۰ ریال

نصرت‌الله معینیان با سردبیری روزنامه آتش در جریان کودتای آمریکایی- انگلیسی ۲۸ مرداد، از جمله نقش‌آفرینانی بود که خود را در اختیار سرویس‌های اطلاعاتی بیگانه گذاشت و در همین رابطه به اخذ مدال رستاخیز نیز نائل گردید. از همین دوران بود که با حمایت فضل‌الله زاهدی-نخست‌وزیر کودتا- سیر مراحل ترقی وی شروع شد و تا جایی پیش رفت که پس از چندی به عنوان ریاست دفتر مخصوص محمدرضا پهلوی- نزدیک به دو دهه -محرم اسرار او شد. مرکز بررسی اسناد تاریخی در این کتاب به نشر مجموعه اسناد باقیمانده از نصرت‌الله معینیان اقدام کرده است.

قرن زیاده‌روی‌ها (قرن بیستم از سال ۱۸۷۰ تا زمان معاصر)

ناشر: مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه
نویسندگان: پاتریس توشار، کریستین برموند- بوسکه، پاتریک کابانل، ماکسیم لونور
ترجمه: عباس صفریان
قیمت: ۱۰۵۰۰۰ ریال

این کتاب در چهار بخش و بیست و چهارفصل به عناوین یک قرن بحران و تحولات اقتصادی، اقتصاد جهانی از سال ۱۸۷۰، تولد، اوج و بحران تجدد، ابعاد فرهنگی، عصر سیستم‌ها، روابط بین‌المللی، جنگ جهانی، جنگ تمام‌عیار، جنگ جهانی اول و آثار آن، عظمت و انقراض سیستم ورسای، روابط بین‌المللی در اروپا، چگونه فرانسوی‌ها جمهوری خواه شدند؟ و... پرداخته است.

مجموعه مقالات پانزدهمین همایش بین‌المللی خلیج‌فارس

ناشر: مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه

از بدو تاسیس مرکز مطالعات خلیج فارس و خاورمیانه، پانزده همایش بین‌المللی برگزار گردیده است که در هریک از این همایش‌ها اندیشمندان ایرانی و صاحب نظران خارجی به تشریح دیدگاه‌ها و نقطه نظرات خود پیرامون مسایل مربوط به منطقه و جهان پرداخته‌اند. در این کتاب مجموعه مقالات مربوط به پانزدهمین همایش بین‌المللی خلیج‌فارس که در تاریخ ۱۱ و ۱۲ اسفندماه ۸۳ با عنوان «خلیج‌فارس؛ امنیت و همکاری منطقه‌ای در روند تحول سیاست‌های جهانی» برگزار شد، در اختیار علاقه‌مندان قرار گرفته است.

این کتاب با قیمت ۴۴۰۰۰ ریال و در ۵۰۴ صفحه چاپ شده است.

پیک اندیشه

ری‌شهری: راهبرد فرهنگی حج امسال، پیوند قرآن و عترت است

نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی گفت: راهبرد فرهنگی حج امسال براساس رهنمودهای مقام معظم رهبری، «پیوند قرآن و عترت است». به گزارش ایرنا حجت‌الاسلام والمسلمین «محمد محمدی ری‌شهری» روز یکشنبه در حاشیه مراسم گشایش موزه حج در گفتگو با خبرنگاران اظهار داشت: ما براساس رهنمود مقام معظم رهبری، همه ساله یک عنوان از عناوین معارف اسلامی را که نیاز است در حج عنایت بیشتری به آن شود، محور کار قرار می‌دهیم.

وی گفت: با این نگرش، برنامه‌های مختلف همایش و سمینارهای حج حول محور آن قرار می‌گیرد.

ری‌شهری تصریح کرد: در حج امسال، اختصاصا محور مباحث فرهنگی بر محور «پیوند قرآن و عترت» استوار است. نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی، ابراز امیدواری کرد که در حج سال جاری در زمینه پیوند قرآن و عترت، برنامه‌های متنوع و خوبی در همایش‌های مختلف و نیز در نشریاتی که از سوی بعثه مقام معظم رهبری در این زمینه منتشر می‌شود، ارائه گردد. ری‌شهری، در زمینه برنامه‌های تقریب مذاهب پنجگانه در حج امسال نیز تصریح کرد: از سال ۱۳۷۰ طبق برنامه‌های تنظیمی در حج، همه ساله علمای مذاهب مختلف از سراسر جهان در همایش تقریب مذاهب حضور می‌یابند. وی افزود: براساس رهنمود امام راحل که در واقع احیاگر حج ابراهیمی بودند«کلید حل مشکلات اسلام»وحدت کلمه است و وحدت کلمه باید با تبلیغات دامنه دار ازکنار خانه خدا آغاز شود. ری شهری گفت: براساس همین رهنمود است که همه ساله همایشی تحت عنوان سمینار تقریب که علمای جهان اسلام نیز در آن حضور دارند در حج برگزار می‌شود. همزمان با گشایش موزه حج، هفته حج نیز امروز یکشنبه آغاز شد و تا بیستم آذرماه ادامه دارد. موزه و نمایشگاه حج که شامل بخش‌های مختلف فرهنگی و اجرایی است، ازدیروز تا پنجشنبه آینده همه روزه از ساعت۹ تا ۱۱ و از ساعت ۱۳/۳۰ تا ۱۶ به روی علاقه‌مندان باز است.

■ بازدید ری شهری ازموزه حج

عکس از خبرگزاری فارس

بزرگداشت احمد بهمنیار در انجمن مفاخر

شصت و هفتمین نشست انجمن آثار و مفاخر فرهنگی با عنوان «بزرگداشت مرحوم احمد بهمنیار»، روز سه‌شنبه ۲۹ آذر ماه ۸۴ در محل تالار اجتماعات انجمن برگزار می‌شود. به گزارش میراث خبر شصت و هفتمین نشست انجمن آثار و مفاخر فرهنگی با عنوان «بزرگداشت مرحوم احمد بهمنیار»، روز سه شنبه ۲۹ آذر ماه ۸۴ در محل تالار اجتماعات انجمن برگزار می شود.

به گفته او، در این مراسم همچون مراسم‌های پیشین انجمن، روسا و بزرگان کشوری همچون دکتر «غلامعلی حداد عادل» رئیس مجلس شورای اسلامی، دکتر «حسن حبیبی» رئیس مرکز ایرانشناسی و رئیس فرهنگستان زبان و ادب فارسی، دکتر «رضا داوری» رئیس فرهنگستان علوم، «صفار هرندی» وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و... به عنوان میهمانان ویژه و دکتر «مهدی محقق» رئیس انجمن آثار و مفاخر فرهنگی حضور خواهند داشت.

سومین جشنواره ملی امام رضا(ع) با پیام رئیس‌جمهوری در قم آغاز شد

سومین جشنواره ملی فرهنگی و هنری امام رضا(ع) روز یکشنبه همزمان با میلاد حضرت فاطمه معصومه(س) با پیام ریاست‌جمهوری و حضور وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در مدرسه دارالشفای قم آغاز شد. به گزارش ایرنا رئیس جمهوری در این پیام برگزاری سومین جشنواره ملی فرهنگی هنری امام رضا(ع) و بزرگداشت مقام حضرت معصومه(س) را تجلیل از فرزندان پاک هفتمین پیشوای دینی آن ستارگان بی‌بدیل انسانیت دانست.

در ادامه برگزاری این جشنواره مدیرکل فرهنگ و ارشاد اسلامی طی سخنانی گفت: این جشنواره دارای موضوعات مختلف فرهنگی، هنری و تحقیقی پیرامون زندگی، فعالیت‌های اجتماعی و اندیشه‌های حضرت فاطمه معصومه(س) و حضرت امام رضا(ع) می‌باشد.

حجت‌الاسلام حمید رسایی افزود: جشنواره ملی امام رضا(ع) علاوه بر قم در ۱۰ استان دیگر به مدت ۱۰ روزبر پا می‌باشد و اختتامیه آن در مشهد مقدس خواهد بود.

وی ادامه داد: ۲۸ کشور آسیایی، آمریکایی، آفریقایی و اروپایی دو هزار اثر خود را در این جشنواره شرکت داده‌اند. وی ادامه داد: این جشنواره که از سال ۸۲ در شهر مشهد آغاز شد در سال گذشته نیز در چهار استان قم، یزد، فارس و خراسان برگزار گردید.

۳۰ هزار طلبه در حوزه‌های علمیه بانوان کشور تحصیل می‌کنند

معاون پشتیبانی و مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران قم اعلام کرد: ۳۰ هزار طلبه در ۲۴۰ حوزه علمیه خواهران در سطح کشور مشغول تحصیل هستند.

«اصغر عبدالهی» به خبرنگار ایرنا در سمنان گفت: این طلاب در سطح دو معادل کارشناسی تحصیل می‌کنند.

وی افزود: برای پذیرش طلبه در سطح سه (کارشناسی ارشد) سال آینده آزمون کارشناسی ارشد در استانها برگزار می‌شود و امیدواریم دوره‌های دکترا را نیز در این حوزه‌ها دایر کنیم. وی گفت: در حال حاضر ۳۰ حوزه علمیه بانوان در استانها در دست ساخت است و کارهای اجرایی ساخت ۶۰ حوزه دیگر نیز سال آینده آغاز می‌شود.

ضیاء موحد از «فرگه» می‌گوید

در یکصد و هشتاد و دومین نشست کتاب ماه ادبیات و فلسفه ضیاء موحد با عنوان «فرگه پایه‌گذار فلسفه جدید» سخن می‌گوید. به گزارش خبرگزاری فارس ضیاء موحد در این گفتار به بیان تفاوت رویکرد فرگه به فلسفه با رویکرد دکارت و تجربه‌گرایان، به انقلابی می‌پردازد که فرگه در فلسفه مدرن پدید آورد. این نشست فردا سه‌شنبه پانزدهم آذر ماه جاری از ساعت ۱۷ در خانه کتاب برگزار می‌شود.

جشنواره «طریق جاوید» یادواره امام خمینی(ره) در تهران برگزار می‌شود

پنجمین جشنواره «طریق جاوید» یادواره امام خمینی(ره)، ۲۶ آذر ماه جاری در باشگاه دانشجویان دانشگاه تهران برگزار می‌شود. به گزارش ایرنا دبیر این جشنواره روز گذشته، تبیین و ترویج افکار امام(ره)، نقاط عطف تاریخی انقلاب اسلامی، بسترسازی مناسب برای رشد استعدادها، خلاقیت‌های استادان، دانشجویان و هنرمندان را از اهداف این رویداد فرهنگی عنوان کرد. قادر آشنا رئیس مرکز فرهنگی دانشجویی امام و انقلاب توضیح داد: این جشنواره در قالب بخش‌های خوشنویسی، شعر، عکس، نقاشی، کتاب، پایان‌نامه، مقاله، طراحی سایت و تولید نرم‌افزار در دو رده دانشجویی و آزاد برپا می‌شود. وی تعداد آثار ارسال شده به دبیرخانه جشنواره را هشت هزار و ۱۱۶ اثر اعلام کرد و گفت: در بخش کتاب ۵۲ اثر، شعر چهار هزار و ۱۵۵ اثر، عکس یکهزار و ۷۴۲ اثر، نقاشی ۲۷۹ اثر، خوشنویسی یکهزار و ۴۰۱ اثر، پایان‌نامه ۱۸۸، مقاله ۲۸۰ اثر و طراحی سایت و نرم‌افزار ۱۹ اثر ارسال شده است.